

Wymagania do działów – Na tropach przyrody. Klasa 4

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
Dział 1: My i przyroda				
Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 4.1, 9.6				
<p>wyjaśnia, co nazywamy przyrodą (B); wymienia 3–4 elementy przyrody nieożywionej i przyrody ożywionej (A); wymienia nazwy 2–3 przyrządów służących do obserwacji przyrody (A); wymienia 3–4 źródła wiedzy o przyrodzie (A); wyjaśnia, w jakim celu prowadzi się obserwacje i doświadczenia (B); wymienia kilka pozytywnych cech charakteru dobrego kolegi, dobrej koleżanki (A); wyjaśnia znaczenie odpoczynku, w tym snu, dla prawidłowego funkcjonowania organizmu (B); opisuje prawidłowo zorganizowane miejsce do nauki (B)</p>	<p>wymienia składniki przyrody potrzebne człowiekowi do życia (A); wymienia poznane na lekcji działania człowieka mogące pomóc przyrodzie oraz te, które jej szkodzą (A); przyporządkowuje przyrząd do obserwowanego obiektu (C); odróżnia obserwację od doświadczenia (C); wymienia podstawowe zasady obowiązujące w kontaktach z innymi ludźmi, między innymi podczas pracy w zespole (A); wyjaśnia potrzebę planowania zajęć w ciągu dnia i tygodnia (C)</p>	<p>wymienia cechy istot żywych (A); podaje przykłady wykorzystania poszczególnych zmysłów w obserwacjach przyrody (C); wymienia zasady bezpiecznego prowadzenia doświadczeń i obserwacji (A); wymienia czynniki pozytywnie i negatywnie wpływające na samopoczucie w szkole i w domu (A); proponuje sposoby eliminowania czynników negatywnych (C); wskazuje właściwą formę wypoczynku po określonej pracy fizycznej lub umysłowej (B); wymienia zasady prawidłowego uczenia się (A)</p>	<p>opisuje zależności między elementami przyrody ożywionej i nieożywionej (C); ocenia przydatność różnych źródeł wiedzy do uczenia się przyrody (D); rozróżnia wśród wielu komunikatów te, które są prawidłowo sformułowane (D)</p>	<p>przewiduje, jaki będzie miała wpływ zmiana jednego elementu przyrody na inne (D); uzasadnia, dlaczego dany komunikat wywołuje złe emocje u osób, do których jest kierowany (D); opisuje zdrowotne skutki niewłaściwego korzystania z telewizora i komputera oraz zbyt małej ilości snu (D)</p>

Wymagania do działów – Na tropach przyrody. Klasa 4

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
Dział 2: Moja okolica				
Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: 2.1, 2.2, 2.7, 4.1, 4.13, 4.14, 7.2, 7.3				
<p>wyjaśnia, czym jest krajobraz (B); wymienia po trzy elementy krajobrazu naturalnego i wytworzonego przez człowieka (A); podaje przykłady wypukłych i wklęsłych form terenu (A); podaje nazwy 2–3 skał (A); porządkuje opis etapów powstawania gleby (C); rozróżnia na zdjęciach typy krajobrazu (C); wymienia nazwy głównych kierunków geograficznych (A); wyjaśnia określenie: pozorna wędrówka Słońca po niebie (B)</p>	<p>dokonuje podziału skał według kryterium spoiistości (C); opisuje budowę gleby, uwzględniając ożywione i nieożywione składniki (B); wymienia cechy krajobrazu miejskiego i wiejskiego (B); wyjaśnia pojęcia: widnokrąg, północ geograficzna, wschód, górowanie (południe słoneczne), zachód Słońca (B); wymienia nazwy kierunków pośrednich (A)</p>	<p>charakteryzuje wzniesienia (z podaniem zakresu wysokości) i formy wklęsłe (C); opisuje skały, oceniając ich barwę, jednorodność budowy, twardość, kruchość, plastyczność, spoiistość (C); opisuje proces powstawania gleby (B); wyodrębnia w krajobrazie wiejskim elementy krajobrazu rolniczego oraz w krajobrazie miejskim elementy krajobrazu przemysłowego (C); rysuje różne kierunków z zastosowaniem skrótów nazw polskich i angielskich (C); przedstawia na rysunku zależność między wysokością Słońca a długością cienia (C)</p>	<p>charakteryzuje krajobraz naturalny i krajobraz stworzony przez człowieka (C); podaje przykłady zastosowania różnych skał w gospodarce człowieka (B); klasyfikuje wybrane gleby wg żyzności (C); opisuje sposób wyznaczania kierunków geograficznych na widnokręgu za pomocą kompasu i gnomonu (C); na podstawie obserwacji na rysunkach długości cieni ludzi i przedmiotów określa porę dnia (D)</p>	<p>porównuje żyzność różnych gleb na podstawie analizy ich przekrojów (D); analizuje wpływ różnych typów krajobrazu na samopoczucie człowieka (D); uzasadnia, dlaczego w Polsce cienie są zawsze widoczne, nawet w południe słoneczne (D)</p>

Wymagania do działów – Na tropach przyrody. Klasa 4

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
Dział 3: Ciepło, zimno i pogoda				
Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: 3.2, 3.3, 3.5, 3.10, 3.11, 3.12, 3.13				
<p>podaje nazwę przyrządu i jednostki pomiaru temperatury (A); wymienia stany skupienia wody (A); podaje przykłady wykorzystania wody przez człowieka (A); podaje przykłady substancji ze swojego otoczenia występujących w różnych stanach skupienia(A); wymienia cechy powietrza (A); wymienia składniki pogody (A); odczytuje lub zaznacza na rysunku termometru określone wartości temperatury (C); wymienia rodzaje opadów i osadów (A); podaje daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku (A); podaje ogólne cechy pogody w różnych porach roku (B)</p>	<p>podaje przykłady występowania wody w poszczególnych stanach skupienia (A); wymienia czynniki przyspieszające parowanie wody (A); wyjaśnia pojęcie substancji (B); opisuje poszczególne składniki pogody (B); wyjaśnia pojęcie wyżu i niżu (B); opisuje sposoby badania kierunku i siły wiatru (A); opisuje, w jaki sposób powstaje rosa i szron (B); wyjaśnia pojęcia przesilenia zimowego i letniego, równonocy wiosennej i jesiennej (B)</p>	<p>wyjaśnia pojęcia: parowanie, skraplanie, krzepnięcie i topnienie (B); opisuje zmiany stanów skupienia wody w przyrodzie (C); opisuje czynniki wpływające na krzepnięcie wody i topnienie lodu oraz szybkość parowania cieczy (B); wyjaśnia pojęcie ciśnienia atmosferycznego (B); zapisuje jednostkę pomiaru ciśnienia atmosferycznego (B); opisuje powstawanie wiatru na podstawie schematu (C); odczytuje z mapy pogody nazwy wiatrów zgodnie z ich kierunkami (C); opisuje sposób powstawania opadów, szadzi i gołoledzi (B); wyjaśnia zależność między wysokością Słońca a długością dnia i temperaturą powietrza w ciągu roku (C)</p>	<p>uzasadnia, dlaczego temperatura, ruch powietrza i większa powierzchnia wpływają na szybkość parowania wody (D); opisuje wpływ zmian temperatury na zachowanie ciał stałych i gazów (B); rozpoznaje rodzaje chmur (C); wyjaśnia różnicę między osadami i opadami (B); wykonuje schematyczne rysunki pozornej wędrówki Słońca po niebie w różnych porach roku (C)</p>	<p>wyjaśnia, na czym polega zjawisko sublimacji i resublimacji (B); podaje przykłady świadczące o rozszerzalności wody podczas procesu krzepnięcia (B); wyjaśnia, dlaczego gaz w butli turystycznej ma postać cieczy, a z palnika wydostaje się w postaci gazu (B); na podstawie podanych wartości oblicza średnią temperaturę dnia, miesiąca, roku (C); oblicza różnicę temperatur (C); wyjaśnia pojęcia: kalendarzowe, astronomiczne i klimatyczne pory roku (B)</p>

Wymagania do działów – Na tropach przyrody. Klasa 4

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
Dział 4: Moje zdrowie i bezpieczeństwo				
Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: 9.1, 9.2, 9.4, 9.7, 9.8, 9.9, 9.11				
wymienia miejsca występowania bakterii (A); opisuje sposób rozmnażania się bakterii (A); podaje po dwa przykłady pożytecznej i szkodliwej działalności bakterii (A); podaje po dwa przykłady chorób, którymi można się zarazić, i dwa przykłady chorób, którymi się nie zarazamy (A); wymienia sposoby niszczenia i ograniczania bakterii w produktach spożywczych (A); wyjaśnia, co się składa na higienę osobistą (B); podaje treść informacji, którą należy przekazać, dzwoniąc na telefon alarmowy (C); wymienia domowe urządzenia gazowe i elektryczne, które mogą stanowić zagrożenie (A); wyjaśnia, jak należy się zachować, gdy do	wymienia przykłady chorób zakaźnych wywoływanych przez bakterie i wywoływanych przez wirusy (A); wymienia sposoby ochrony żywności przed zepsuciem (A); wymienia telefony alarmowe na pogotowie, straż pożarną i policję (A); przewiduje skutki niewłaściwego korzystania z urządzeń gazowych i elektrycznych w domu (B); wyjaśnia, dlaczego na drodze bez chodnika zawsze należy chodzić lewą stroną (B); wymienia sytuacje, w których użądlenie owada może być bardzo niebezpieczne (A); opisuje sposób udzielania pierwszej pomocy w sytuacjach: krwotoku, poparzenia, podejrzenia złamania, stłuczenia, zwichnięcia, użądlenia, itp. (C)	wymienia kilka produktów spożywczych powstałych dzięki działalności bakterii (A); wymienia różne drogi wnikania drobnoustrojów chorobotwórczych do organizmu człowieka (A); opisuje zasady zachowania w sytuacji, kiedy wybuchnie pożar (B); podaje przykłady niebezpiecznych sytuacji podczas zabaw na świeżym powietrzu (B); wymienia zasady, których należy przestrzegać podczas jedzenia i picia na świeżym powietrzu (A)	<ul style="list-style-type: none"> opisuje choroby bakteryjne: anginę, salmonellozę, próchnicę oraz wirusowe: przebieżenie, grypę, grypę jelitową, opryszczkę wargową (C); wyjaśnia, dlaczego artykuły spożywcze po otwarciu opakowania należy spożyć wcześniej, niż wskazuje data przydatności do spożycia (B); wyjaśnia znaczenie szczepionki w przypadku ugryzienia przez zwierzę podejrzanego o wściekliznę (B); podaje przykłady materiałów łatwopalnych znajdujących się w domach lub w najbliższym otoczeniu (A) 	opisuje działanie antybiotyków (B); omawia zasadę działania i znaczenie szczepień ochronnych (B); wyjaśnia, dlaczego żywność suszona, mocno solona lub słodzona może być przechowywana dłużej (B)

Wymagania do działów – Na tropach przyrody. Klasa 4

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
<p>drzwi dzwoni ktoś obcy, kiedy wybuchnie pożar lub gdy ulatnia się gaz (B); opisuje zasady bezpiecznego poruszania się po drogach (B); wyjaśnia znaczenie elementów odblaskowych na ubraniu dla bezpieczeństwa pieszego (B); wyjaśnia, jak należy się zachować po znalezieniu niewybuchu lub niewypału (B); podaje przykłady prac, których dzieciom nie wolno wykonywać w gospodarstwie rolnym (A)</p>				
<p>Dział 5: Świat istot żywych Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: 1.7, 1.8, 1.9, 3.1, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.11, 8.5, 9.1</p>				
<p>wymienia czynności życiowe organizmów (A); wymienia części mikroskopu (A); wymienia nazwy głównych królestw organizmów (A); podaje, do czego organizmom jest potrzebna energia (A);</p>	<p>charakteryzuje czynności życiowe organizmów (C); opisuje przeznaczenie poszczególnych części mikroskopu (A); podaje po jednym przykładzie organizmów należących do poszczególnych królestw</p>	<p>posługując się przykładami, wyjaśnia komórkową budowę organizmów (B); podaje cechy charakterystyczne poszczególnych królestw organizmów (A); porównuje oddychanie</p>	<p>omawia podobieństwa i różnice w procesach uzyskiwania energii: – podczas spalania np. węgla – podczas łączenia się substancji pokarmowych z tlenem w organizmie</p>	<p>wyjaśnia, dlaczego niektóre gaśnice stosowane do gaszenia pożarów są wypełnione dwutlenkiem węgla (B); przewiduje zmiany, jakie zaszłyby w przyrodzie, gdyby Słońce przestało świecić</p>

Wymagania do działów – Na tropach przyrody. Klasa 4

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
<p>podaje nazwy gazów: niezbędnego organizmom do oddychania i powstającego podczas oddychania (A); dzieli organizmy ze względu na sposób, w jaki się odżywiają (A); podaje nazwy części rośliny (A); podaje zasady pielęgnacji roślin doniczkowych (A); wyjaśnia, czym jest łańcuch pokarmowy (B); opisuje obowiązki, jakie ma człowiek wobec hodowanego przez siebie zwierzęcia (B); wymienia 3–4 przykłady grzybów kapeluszowych (A)</p>	<p>(A); opisuje proces spalania (B); wymienia sposoby pobierania tlenu przez różne organizmy (A); wymienia po kolei najważniejsze etapy rozwoju rośliny (A); rozpoznaje na zdjęciach gatunki roślin trujących (C); układa proste łańcuchy pokarmowe, wykorzystując podane przykłady organizmów (C); przedstawia korzyści, jakie człowiek czerpie z hodowli zwierząt (B); podaje przykłady miejsc występowania grzybów (A); wymienia sposoby zapobiegania grzybicy (A)</p>	<p>roślin i zwierząt (B); na podstawie schematu opisuje proces fotosyntezy (B); opisuje rolę, jaką odgrywają poszczególne części rośliny (B); przedstawia zasady bezpiecznego postępowania w kontakcie z roślinami trującymi (A); podaje nazwy ogniw w łańcuchu pokarmowym (A); podaje przykłady zwierząt opiekujących się potomstwem i takich, które nie troszczą się o potomstwo (A); wyjaśnia, podając przykłady, jakie organizmy nazywamy pasożytami (B); omawia na przykładach pozytywne i negatywne aspekty znaczenia grzybów dla człowieka (A)</p>	<p>człowieka (D); wyjaśnia znaczenie fotosyntezy zarówno dla roślin, jak i dla zwierząt (B); wskazuje rośliny trujące w swoim otoczeniu (D); omawia zależności między poszczególnymi ogniwami łańcucha pokarmowego (C); podaje przykłady łańcuchów pokarmowych w środowisku lądowym i wodnym (D); opisuje rozmnażanie się grzybów przez zarodniki (B)</p>	<p>(D); przewiduje skutki eliminacji poszczególnych elementów łańcucha pokarmowego (D); przewiduje skutki wprowadzenia do danego środowiska obcego gatunku (D)</p>

Wymagania do działów – Na tropach przyrody. Klasa 4

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
Dział 6: W wodzie i nad wodą				
Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: 3.3, 4.8 ,4.9, 4.10, 4.11, 4.12, 14.4				
dokonuje podziału wód powierzchniowych na stojące i płynące (A); podaje nazwy głównych elementów rzeki (A); wymienia czynniki niezbędne do życia roślin lądowych i wodnych (A); wymienia po jednym przykładzie gatunków zwierząt żyjących: – tylko w wodzie, – w wodzie i na lądzie (A)	podpisuje zmiany stanu skupienia wody na schemacie obiegu wody w przyrodzie (A); podaje przykłady wód powierzchniowych stojących i płynących (A); określa cechy środowiska wodnego korzystne i niekorzystne dla roślin wodnych (B); wymienia po jednym przykładzie roślin rosnących w poszczególnych strefach zbiornika wodnego (B); wśród zwierząt wodnych wskazuje te, które oddychają tlenem rozpuszczonym w wodzie, i te, które oddychają tlenem atmosferycznym (B); układa proste łańcuchy pokarmowe, wykorzystując podane przykłady organizmów (B)	opisuje schemat obiegu wody w przyrodzie (B); omawia sposób powstawania rzeki i jeziora (A); opisuje sposoby przystosowania roślin wodnych do zdobywania światła (B); opisuje przystosowania ryb do życia w wodzie (C); porównuje warunki życia w wodzie latem i zimą (C); podaje przykłady łańcuchów pokarmowych występujących w środowisku wodnym i wodno-lądowym (B)	wskazuje różnice między jeziorem a bagnem (C); porównuje budowę roślin wodnych i lądowych (C); omawia przystosowania zwierząt (innych niż ryby) do życia w wodzie (B); podaje przykłady przystosowań zwierząt wodnych do zdobywania określonego rodzaju pokarmu (B); rozpoznaje na ilustracjach najczęściej spotykane w Polsce gatunki ryb słodkowodnych (C)	uzasadnia, że zanieczyszczenia powietrza mają również wpływ na stan gleby i wody (C); podaje przykłady roślin hodowanych w akwariach (B); opisuje wpływ zanieczyszczeń środowiska wodnego na żyjące w nim organizmy (C)

Wymagania do działów – Na tropach przyrody. Klasa 4

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
Dział 7: Życie lasu				
Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: 4.2, 4.3, 4.4, 4.6, 4.7, 4.14, 5.2, 5.5				
wymienia czynniki charakterystyczne dla środowiska lądowego (A); podpisuje części drzewa na ilustracji (A); podaje po 2–3 nazwy gatunków drzew liściastych i iglastych rosnących w lasach (B); wymienia kolejno piętra lasu (A); podaje przykłady organizmów roślinnych i zwierzęcych żyjących w lesie (A); podaje przykłady łańcuchów pokarmowych występujących w lesie (A); podaje 2–3 przykłady znaczenia lasów dla człowieka (A); opisuje, jak należy się zachowywać w lesie (B)	podaje przykłady przystosowań organizmów lądowych do niedoborów wody i do zmian temperatury (B); wymienia typy lasów (A); przyporządkowuje zdjęcia lub rysunki pospolitych gatunków roślin, grzybów i zwierząt do poszczególnych pięter lasu (C); wymienia 3–4 gatunki roślin leśnych, których owoce lub nasiona są pokarmem dla ludzi (A)	porównuje cechy środowiska lądowego i wodnego oraz ich wpływ na organizmy (C); opisuje rolę poszczególnych części drzewa (B); opisuje warunki panujące w poszczególnych piętrach lasu (A); wyjaśnia różnice między drzewem i krzewem (B); opisuje przystosowania roślin i zwierząt do życia w poszczególnych warstwach lasu (B); podaje przykłady przystosowań różnych gatunków zwierząt leśnych do zdobywania pokarmu (B); opisuje pozytywny wpływ lasu na odpoczywających w nim ludzi (B)	wyjaśnia zależność między budową liścia a szybkością parowania wody z rośliny (C); wskazuje piętro lasu, w którym warunki są najbardziej stałe, i uzasadnia swój wybór (C); wyjaśnia znaczenie mrówek i dżdżownic dla lasu (B); podaje przykłady różnych typów zależności występujących między organizmami żyjącymi w lesie (B)	wyjaśnia przyczyny różnic w budowie koron drzew rosnących samotnie, na skraju lasu i w środku lasu (C); przewiduje, co się stanie, gdy nadmiernie wzrośnie liczebność osobników gatunku tworzącego jedno z ogniw łańcucha pokarmowego (D); wyjaśnia, na czym polega równowaga w środowisku leśnym (D); wymienia, do jakich celów wykorzystuje się różne gatunki drzew (A)

Wymagania do działów – Na tropach przyrody. Klasa 4

Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca). Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna). Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra). Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra). Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca). Uczeń:
Dział 8: Na łące, na polu i w sadzie				
Treści nauczania (wymagania szczegółowe) z podstawy programowej: 3.1, 4.3, 4.4, 4.6, 5.4				
określa, w jakim celu roślina wytwarza owoce i nasiona (B); podpisuje na schemacie elementy budowy kwiatu (C); wskazuje część rośliny, która przekształca się w owoc (C); podaje przykłady wykorzystywania łąk przez człowieka (B); wymienia najczęściej uprawiane w Polsce zboża, drzewa i krzewy owocowe oraz warzywa (A); rozpoznaje podstawowe gatunki warzyw uprawianych w Polsce (C); podaje przykłady zwierząt żyjących na łące lub polu (A); wymienia zwierzęta gospodarskie hodowane przez człowieka i ptaki zaliczane do drobiu (A)	na podstawie ilustracji przedstawiających kwiaty rozpoznaje rośliny wiatropylne i owadopylne (C); wymienia sposoby rozsiewania nasion (A); na podstawie ilustracji przyporządkowuje owoce do właściwych roślin (C); wymienia najczęściej spotykane rośliny łąkowe (A); rozpoznaje gatunki zbóż uprawianych w Polsce (C); układa prosty łańcuch pokarmowy z organizmów żyjących na polu i łące (C); wymienia korzyści płynące z hodowli bydła, świń i drobiu (A)	opisuje rolę poszczególnych elementów kwiatu (B); opisuje sposoby rozsiewania nasion (A); opisuje, podając przykłady, budowę owoców różnych gatunków roślin w powiązaniu ze sposobem rozprzestrzeniania nasion (C); wymienia lecznicze rośliny rosnące na łące (A); rozpoznaje uprawiane w Polsce drzewa i krzewy owocowe (C); opisuje na przykładach przystosowania zwierząt drapieżnych oraz ich ofiar do życia na polu i łące (B)	podaje 3–4 przykłady roślin o kwiatach pojedynczych i roślin, których kwiaty są zebrane w kwiatostany (C); wymienia przykłady celowego i przypadkowego sposobu rozsiewania nasion przez człowieka (A); podaje przykłady wykorzystania roślin uprawianych przez człowieka (A); wskazuje przyczyny szybkiego rozprzestrzeniania się szkodników na polu (B); wskazuje pozytywne i negatywne skutki stosowania środków ochrony roślin (B); wymienia pozytywne i negatywne skutki hodowli przemysłowej zwierząt (A)	rozpoznaje rodzaje kwiatów występujące w kwiatostanach słonecznika i stokrotki (C); wyjaśnia, na czym polega walka biologiczna ze szkodnikami (B); wyjaśnia, dlaczego pościel i ubrania wykonane z puchu są bardzo ciepłe (B)